

УДК 343.98

Євген Вікторович ЗОЗУЛЯ,

викладач кафедри криміналістики

та судової експертології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1444-0408>

ДО ПИТАННЯ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСОБИ ПОТЕРПІЛОГО ЯК ЕЛЕМЕНТА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРИМУШУВАННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЧИ НЕВИКОНАННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, УЧИНЕНОГО ГРУПОЮ ОСІБ

Кримінально-процесуальне законодавство (ст. 55 КПК України) визначає потерпілого як особу, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди.

Потерпілий виступає об'єктом дослідження різних наук: кримінального права, кримінального процесу, криміналістики, судової медицини, кримінології та ін. Кожна з наук розглядає цю проблему в специфічному для неї напрямі. Існує думка, що дослідження, об'єктом яких є жертва злочину, відносяться до проблем чисто кримінології. Кримінологічне дослідження даного питання, звичайно ж, має важливе значення. Проте вивчення особи потерпілого дозволяє також оптимізувати процес розкриття і розслідування злочинів. Бачиться, що розробка якнайповніших, і таких, що відповідають вимогам практики, криміналістичних характеристик злочинів окремих видів (найчастіше злочинів проти особи і власності) повинна містити криміналістично-значущі ознаки, що характеризують особу потерпілого. Відповідно, особа потерпілого повинна бути включена в криміналістичну характеристику примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань, як необхідний структурний елемент.

Потерпілий від злочинного посягання, особливо на первинному етапі розслідування, є основним джерелом інформації про скоєний злочин і про осіб, що його скоїли. Специфіка здійснення примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань полягає у тому, що потерпілий безпосередньо стикається з особами, що скоїли злочин. Вказаний контакт продовжується тривалий час. Відповідно, уміння одержати інформацію про обставини злочину, сприятиме швидшому і якісному розслідуванню.

При розслідуванні даного злочину встановленню і аналізу підлягають не тільки особисті якості потерпілого, але й інші дані. У число відомостей, що характеризують особу потерпілого можуть бути включені ознаки віктимності (аморальне, протиправне, що провокує потерпілого), що для розслідування даної категорії злочинів має важливе значення, Окрім вказаного вище вивченню і аналізу підлягає:

- роль потерпілого в скоєнні злочину;
- поведінка потерпілого до, під час, та після вчинення примушування;
- зв'язки, взаємостосунки між злочинцем та потерпілим;
- дані про дії потерпілого по вчиненню опору щодо дій злочинців;
- вплив особливостей поведінки потерпілого на кваліфікацію злочину та індивідуалізацію кримінальної відповідальності злочинця;
- можливість перестановки в положенні потерпілого і злочинця в процесі скоєння злочину(наявність ситуацій, коли потерпілий стає злочинцем).

Представляється, що для повнішої характеристики особи потерпілого і підвищення ефективності досудового слідства, окрім вказаного вище, встановленню і аналізу підлягає психічний стан особи, потерпілої від злочинного посягання. Психічний стан потерпілого розділяється на наступні три види:

- безпосередньо при вчиненні примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань;
- при прийнятті рішення про звернення до правоохоронних органів із заявою про факт примушування (в деяких випадках це викликає досить сильний вплив на поведінку потерпілого оскільки злочинці, як правило, обумовлюють ті несприятливі наслідки, які можуть наступити в результаті невиконання вимог або ж звернення до правоохоронних органів. Перед ним виникає питання, чи варто звертатися до правоохоронних органів, якщо можливе настання певних негативних для нього наслідків);
- при провадженні досудового слідства.

Третій етап виникнення психічного стану характеризується тим, що сам процес досудового слідства і судового розгляду кримінальної справи надає стресову дію на потерпілого. Це викликає, наприклад, зустріччю при провадженні слідчих дій з особами, що примушували його виконати чи не виконувати зобов'язання. Сильний вплив також надає боязнь розправи з боку злочинців, а також те, чи досить буде доказів для притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Як бачимо, вивчення особи потерпілого – це достатньо багатогранний процес, який має достатньо вагоме значення для ефективного розслідування примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань

Одержано 10.10.2019

УДК 004.008

Сергій Олександрович ЗОЛОТАРЬОВ,

*головний судовий експерт відділу комп'ютерно-технічних
та телекомунікаційних досліджень
Харківського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС України*

ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗУМНИХ ГОДИННИКІВ

Розумний годинник (англ. Smartwatch) – комп'ютеризований наручний пристрій, який окрім вимірювання часу виконує додаткові функції: прийом сповіщень та дзвінків зі стільникового (мобільного) телефону (у разі наявності розрізів для SIM-карт), відстеження маршрутів, збір інформації з вбудованих та зовнішніх датчиків, наприклад, акселерометра, відтворення мультимедіа контенту, тощо.

За цільовим призначенням розумні годинники умовно можна розділити на годинники для загальних потреб та спортивні годинники. Пристрої для загальних потреб можуть виконувати функції камери, GPS навігатора, мультимедійного плеєра, мати доступ до мережі Інтернет, тощо. Спортивні годинники, окрім названих функцій, мають додаткові, призначені для поглибленого контролю та аналізу фізичної активності користувача, як приклад можна привести моніторинг серцевого ритму, підрахунок пройденої дистанції у кроках, кілометрах та інше.

Якщо на початку можливості розумних годинників були тісно пов'язані зі стільниковими (мобільними) телефонами, то вже на даному проміжку часу удосконалення існуючих функцій розумних годинників та впровадження нових все більше роблять ці пристрої повноцінними та незалежними від інших пристроїв. Вже зараз дослідження розумних годинників виділяють у окрему категорію у цифровій криміналістиці, а стрімко зростаючий інтерес до цих пристроїв з боку правоохоронних органів є виправданим, адже серед вмісту пам'яті розумних годинників можуть зберігатися унікальні дані користувача.